

**Örökbe fogadható
Pázmány-relikviák
az ELTE Egyetemi
Könyvtár és Levéltárban**

Összeállította: Dr. Knapp Éva főtanácsos

**Az állapotleírásokat készítette: Szalaváry Miklós
restaurátor**

Pázmány Péter pozsonyi könyvgyűjteményének sorsa régóta foglalkoztatja a történeti kutatást. E könyvtár művelődés- és könyvtörténeti helye kiemelkedő jelentőségű, a nagyszombati (ma Trnava, Szlovákia) születésű humanista, Zsámboky János osztrák nemzeti könyvtárban őrzött könyvtára és a költő Zrínyi Miklós Zágrábba került könyvei körében jelölhető ki.

Pázmány Péter 1636. november 12-én kelt végrendelete értelmében könyvtárát a pozsonyi jezsuita kollégiumra hagyta. Halálának 350. évfordulóján (1987) László Mihály piarista könyvtáros adott hírt két, a végrendelet teljesítése után a pozsonyi jezsuita könyvtárból kikerült, Pázmány által birtokolt kötetről. Ezt követően 2004-ben Mészáros Klára (Klara Mészárosova) a pozsonyi Egyetemi Könyvtár munkatársa az MTI pozsonyi tudósítójának adott közleményében tudatta, hogy „370 év után Pozsonyban előkerült Pázmány Péter könyvtára”, azaz azonosított 52 olyan kötetet (= 46 művet), mely kétséget kizáróan egykor „a bíboros Cicero”-é volt. E köteteket Mészáros máig nem publikálta, s az érdeklődő kutatók máig nem tekinthették meg.

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem (ELTE) jogelődjét, a nagyszombati egyetemet alapító (1635) Pázmány Péter, „a magyar próza atyja” (Kosztolányi Dezső) halálának (1637. március 19.) 375. évfordulóját ünnepeelve, a budapesti Egyetemi Könyvtár munkatársa, Knapp Éva egy általa kidolgozott tudományos módszert érvényesítve az Egyetemi Könyvtár történeti állományában azonosította Pázmány Péter pozsonyi magánkönyvtárának ide került állomány-részét. Ezek a kötetek nem azonosak a már korábban is ismert, Pázmány által dedikált vagy korrigált nyomtatványokkal és nyilvánvalóan Pázmány egykori könyvtárából származnak. A Mária Terézia által feloszlattott (1773) jezsuita rend államosított könyvtárainak anyagából a tulajdonosi és válogatási joggal felruházott Egyetemi Könyvtár segédőre, a neves tudós, Kovachich Márton György 1782-ben kiválogatta és az akkor Budán működő Egyetemi Könyvtárba szállíttatta a pozsonyi jezsuita könyvtár általa érdemesnek tartott részét. Kovachich valószínűleg nem tudta, hogy a pozsonyi jezsuita kollégium könyvtárába beolvasztott Pázmány-könyvtár köteteiből is válogatott, mivel a nyomtatványok egyikében sem szerepel az egykori tulajdonos, Pázmány Péter neve.

A szenzációs szakmai, irodalom- és könyvtártörténeti tudományos eredmény bepillantást enged az 1607-től végleg Magyarországon, Pozsonyban, illetve Nagyszombatban élő és alkotó Pázmány Péter tudományos műhelyébe.

A budapesti állomány-részből jelenleg tíz kiválasztott kötet fogadható örökbe a 2015. évi Pázmány-napon.

Bar.05996 – Erycius Puteanus, Statera belli et pacis, cum stateris aliis eam expendentibus, nec non judiciis aliquot clarorum virorum in Batavia, Cosmopoli [Lovanii], Apud Batavum, [s.a., 1633? 1635?].

A könyv állapota:

Világos pergamenbe kötött könyv, a táblákon 2 db megkötő pánt van.

A könyv valamikor elázott, ezért deformálódtak a táblák.

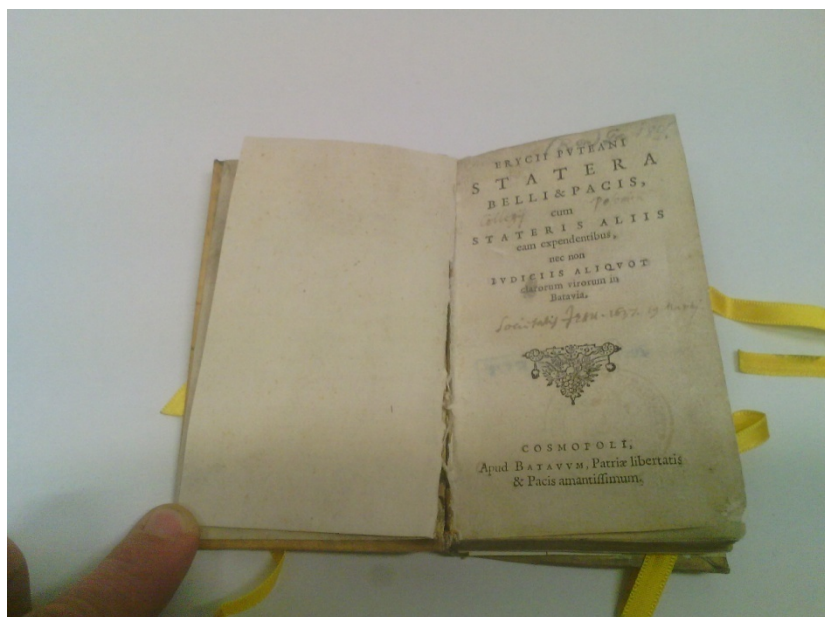
A fűzés sérült, laza.

A könyv lapjai foltosak, piszkosak.

Tervezett restaurálás:

Tisztítás, konzerválás, fűzés megerősítése. Savmentes anyagból védőtok készítés.

A restaurálás becsült összege: 25.000 Ft

Bar.01634 – Erycius Puteanus, Eryci Puteani Pietatis thaumata in Bernardi Bauhusi e Societate Iesu Proteum Parthenium, unius Libri Versum, unius Versus Librum, Stellarum numero, sive formis M. XXII. variatum, Antverpiae, Ex Officina Plantiniana, Apud Balthasarem et Ioannem Moretos, 1617.

A könyv állapota:

Világos pergamenbe kötött nyomtatvány. A táblákon 2 pár megkötő pánt van.

A kötés vaknyomásos lénia kerettel van díszítve.

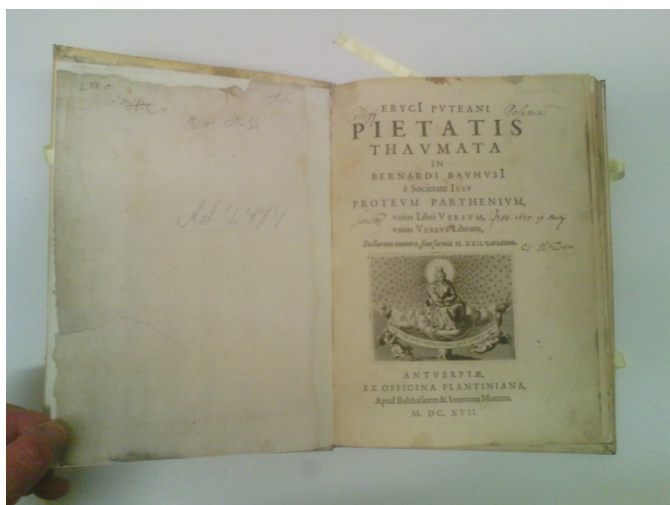
A gerincen a bordák helye léniával van jelezve.

A kötés nagyon kopott, sérült, piszkos.

Tervezett restaurálás:

Tisztítás, konzerválás, savmentes anyagból védőtok készítés.

A restaurálás becsült összege: 10.000Ft

Bar.02798 – Jules Cesar Boulenger, Iulii Caesaris Bulengeri Diatribae, ad Isaaci Casauboni exercitationes adversus Illustrissimum Cardinalem Baronium. In duas partes divisae. Cum indice diatribarum, et materiarum locupletissimo, Lugduni, Apud Haeredes Gulielmi Rouillij, 1617.

A könyv állapota:

Világos pergamenbe kötött nyomtatvány.

A kötés díszítése vaknyomással készült. A táblákon léniakeret a sarkokban és középen virág motívumot ábrázoló bélyegző nyomat.

A gerincen kézírásos felirat, a bordák lénia vaknyomatával jelezve, a bordaközökben vaknyomással készült virágdísz.

A kötés piszkos, enyhén kopott.

Tervezett restaurálás:

Tisztítás, konzerválás, savmentes anyagból védőtok készítés.

A restaurálás becsült összege: 10.000 Ft

Könyvbe zárt kincseink

Az
ELTE Egyetemi Könyvtár és Levéltár,
valamint
az Egyetemi Könyvtárért Alapítvány
örökbefogadási programja

Összeállította: Dr. Knapp Éva főtanácsos

Az állapotleírásokat készítette: Szalaváry Miklós
restaurátor

Ant. 3895 – Martín Antonio Delrío, Syntagma Tragoediae Latinae In tres partes distinctum. Antverpiae, Ex Officina Plantiniana, Apud Viduam, et Ioannem Moretum, 1593–1595. Címlap az 1600. évi tulajdonosi bejegyzéssel

A spanyol származású németalföldi nyelv-zseni jezsuita szerző filológiai jegyzetekkel ellátott antik római tragédiákat tartalmazó művének első kiadását az ELTE Egyetemi Könyvtár vágsellyei (ma Šal'a, Szlovákia) jezsuita jogelőd könyvtárában katalogizálták, a mű több mint négyszáz éve, 1600 óta az állomány része.

Állapotleírás

A könyv méretei: 24×17×9 cm, kb. 1300 oldal

A könyv állapota: Világos egész bőrbe kötött nyomtatvány. A táblák és a gerinc vaknyomással gazdagon díszített, ez nagyon kopott, sérült. A táblák (fa) eltörték és nincsenek meg. A bőrkötés sérült, kopott, hiányos. A gerincen, a bőr kopott, hiányos, szakadt. Az oromszegők hiányoznak, az előzékek sincsenek meg. A könyv metszése pirosra van festve. A fűzés 4 db dupla zsinighbordára készült.

A könyvön két darab kapocs volt, ami a készítés korára jellemző karéjos, felemás típusú csat. Ezek közül csak az egyik horgas kapocs van meg.

A nyomtatvány lapjai nagyon sérültek, szakadtak, rongyosak, piszkosak, foltosak.

A címlapon tintával írt bejegyzés.

Restaurálási terv: Tintavizsgálat, ha szükséges levédés, a könyv szétbontása, tisztítás, savtalanítás. Javítás, lapok kiegészítése. Fűzés az eredeti módon fog elkészülni, oromszegő varrással. Az eredeti bőrkötés tisztítása, konzerválása, bőrkötéskészítés korhű módon, az eredeti visszahelyezése. Kapocs készítése réz lemezből.

A könyvnek savmentes anyagból tokkészítés, ami a megfelelő tárolást biztosítja.

A restaurálás ára, figyelembe véve a könyv állapotát, az anyagköltséget és a restaurálásra fordítandó munkaidőt: 200.000 Ft

Ant. 5489 – Pontificale Romanum Clementis VIII. Pont. Max. iussu restitutum atque editum. Romae Apud Jacobum Lunam, Impensis Leonardi Parasoliet Sociorum, 1595. Címlap az 1601. évi tulajdonosi bejegyzéssel.

Az 1601-től az ELTE Egyetemi Könyvtár egyik jogelőd könyvtára (Vágsellye, ma Šal'a, Szlovákia) gyűjteményéhez tartozó római katolikus liturgikus könyv istentiszteleti szövegeket és rituális előírásokat tartalmaz.

Állapotleírás

A könyv méretei: 33,5×23×6 cm, kb. 700 oldal

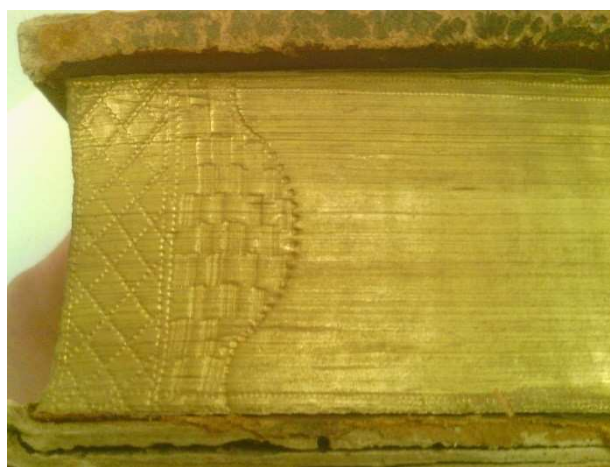
A könyv állapota: Barna egészsbőrbe kötött nyomtatvány. A táblák és a gerinc, aranyozással gazdagon díszített, ami nagyon kopott, sérült. A táblák élein és a nyílásban a bőr elszakadt, kopott. A gerincen, a bőr kopott, fejnél, lábnál hiányos. Az oromszegő sérült, de megállapítható a színe és, hogy milyen módon készült.

A könyv mindhárom oldalán díszes arany metszés található. A fűzés 6 db zsinegbordára készült. Az előzékek keményítő alapú festett papírból készültek. Az előzéken és a címlapon kéziratos bejegyzés látható. Az első és utolsó ívek szakadtak, sérültek.

Restaurálási terv: Tintavizsgálat, ha szükséges levédés, első és utolsó ívek szétbontása, tisztítás, savtalanítás. Fűzéserősítés, oromszegő varrás. Az eredeti bőrkötés kiegészítése, konzerválása, visszahelyezése.

A könyvnek savmentes anyagból tokkészítés, ami a megfelelő tárolást biztosítja.

A restaurálás ára, figyelembe véve a könyv állapotát, az anyagköltséget és a restaurálásra fordítandó munkaidőt: 120.000 Ft

Bar. 01618 – Jacob Keller, Letzte Ölung Iacobi Heilbrunneri, bey welcher wegen grosser solennitet, ein grosse anzahl Liechter oder Sternen leuchten [...]. München, durch Nicolaum Henricum, Im Jahr 1616.

Tulajdonosi bejegyzés:

Címlapon: „Collegij Tyrnaviensis Societatis Jesu 1618”

Állapotleírás

A könyv méretei: 19,5×14 cm, 285 oldal

A könyv állapota: A nyomtatványnak nincs meg a kötése. A fűzés 3 db zsinighbordára készült, ami szétesett. A lapok nagyon sérültek szakadtak, rongyosak, piszkosak, foltosak. Az oromszegők, előzékek hiányoznak. A nyomtatvány címlapján halvány bejegyzés látható.

Restaurálási terv: Tintavizsgálat, ha szükséges levédés, a könyv szétbontása, tisztítás, savtalanítás, javítás. A fűzés eredeti módon fog elkészülni, oromszegő varrással. Korhű egész bőrkötés készítése.

A könyvnek savmentes anyagból tokkészítés, ami a megfelelő tárolást biztosítja.

A restaurálás ára, figyelembe véve a könyv állapotát, az anyagköltséget, és a restaurálásra fordítandó munkaidőt: 50.000 Ft

Bar. 01603 – Andreas Eudaemon-Joannes, R. p. Andreae Eudaemon-Ioannis Cydonii e Societate Jesu, ad actionem proditoriam Edouardi Coqui, apologia pro r.p. Henrico Garneto Angelo, eiusdem societatis sacerdote. Permissu superiorum Coloniae Agrippinae, apud Ioannem Kinckium, 1610.

Tulajdonosi bejegyzés:

1. címlapon: „Collegij Societatis Jesu [... ? utolsó szó áthúzza]”
2. címlapon: „Tyrnaviae Catalogo Inscriptus 1619.”

Állapotleírás

A könyv méretei: 15,5×10×3 cm, 360 oldal

A könyv állapota: Pergamenbe kötött nyomtatvány. A könyv kötése nagyon sérült, valamikor nedvesség érthette, ezért a pergamen összement. A gerincnél rovarrágás nyomai, a hátsó oldalakon penésznymok vannak. A táblákon 2 db megkötő pánt volt, aminek a nyomai vannak meg. A kötés díszítés nélküli.

A fűzés 3 db pergamenpántra készült. Az oromszegők hiányoznak.

A könyv lapjai nagyon sérültek, szakadtak, rongyosak, piszkosak, foltosak.

Restaurálási terv: Tintavizsgálat, ha szükséges levédés. Könyv szétbontás, fertőtlenítés, tisztítás, savtalanítás, javítás. Fűzés az eredeti módon, oromszegő varrással. Az eredeti kötés restaurálása és kiegészítve visszahelyezése.

A könyvnek savmentes anyagból tokkészítés, ami a megfelelő tárolást biztosítja.

A restaurálás ára, figyelembe véve a könyv állapotát, az anyagköltséget és a restaurálásra fordítandó munkaidőt: 80.000 Ft

RMK II 53 – [Balásfi Tamás], Echo Christiana et catholica. hoc est Responsio et repercussio, quas blasphemiae, maledicta et convicia Lutherana [...]. [Posonii], [typ. Archiepiscopalis], 1616.

Tulajdonosi bejegyzés:

1. címlapon: „Andreae Zatkó Ribensis 1619”
2. címlapon: „Collegij Societatis Jesu Tirnavi. Catalogo Inscriptus 1632. L. E. n. 16.”

Állapotleírás

A könyv méretei: 16×10×1,5 cm, 190 oldal.

A könyv állapota: A nyomtatványnak az eredeti kötése nincs meg, XX. századi vászonkötése van.

A könyv lapjai tiszták, nem sérültek, jó állapotban vannak.

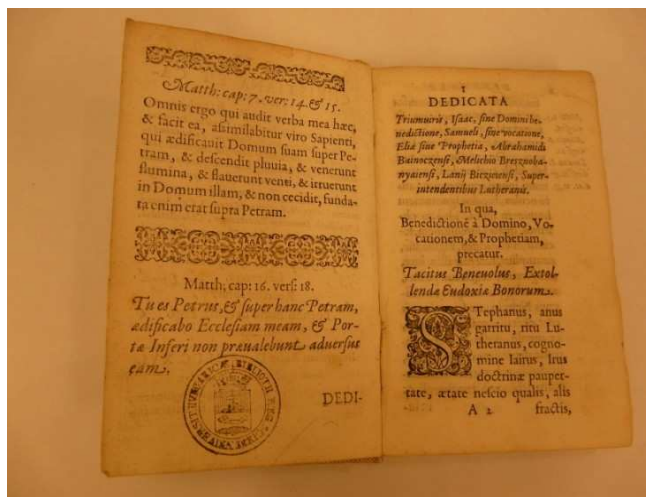
A könyv címlapján és előzéken bejegyzés látható.

A kötés rossz minőségű (nem savmentes) anyagból készült, a további károsodás megakadályozása érdekében, savmentes anyagokból korhű kötést kell készíteni.

Restaurálási terv: Tintavizsgálat, ha szükséges levédés. Könyv szétbontás, tisztítás, savtalanítás, javítás. Korhű bőrkötés készítése.

A könyvnek savmentes anyagból tokkészítés, ami a megfelelő tárolást biztosítja.

A restaurálás ára, figyelembe véve a könyv állapotát, az anyagköltséget és a restaurálásra fordítandó munkaidőt: 30.000 Ft

Bar. 05558 – Ulisse Aldrovandi, Quadrupedum omnium bisulcorum Historia. Joannes Cornelius Uterverius Belga colligere incaepit. Thomas Dempsterus Baro a Muresk Scotus perfecte absolvit, Hieronymus Tamburinus in lucem edidit [...] cum indice copiosissimo. Bononiae, Typis Sebastiani Bonomij, impensis Hieronymum Tamburini, 1621. Díszcímlap az 1632. évi tulajdonosi bejegyzéssel.

Az itáliai orvos és természettudós Aldrovandi 1632-től a könyvtár nagyszombati elődkönyvtárában őrzött rendszerező jellegű zoológiai munkája az egyetem megalapítását követően valószínűleg az oktatás egyik alapművének számított.

Állapotleírás

A könyv méretei: 34×24×7 cm, kb. 1040 oldal

A könyv állapota: Pergamengkötésű könyv. A kötés kopott, sérült, rovarrágott, nagyon piszkos. A táblák élein és a nyílásban a pergamen elszakadt, kopott. A gerincen aranyozott címke van. A táblákon 2 db kék színű megkötő pánt van. Az oromszegők hiányoznak.

A könyv metszése mindhárom oldalon kékre van festve.

Az előzékek rossz minőségű savasodásra hajlamos márványozott papírból készültek. A fűzés 4 db pergamenszalagra készült, de szétesett.

A nyomtatvány lapjai foltosak, az első és utolsó ívek sérültek.

Restaurálási terv: Tintavizsgálat, ha szükséges levédés, ívek szétbontása, tisztítás, savtalanítás. Fűzés az eredeti módon, oromszegő varrással. Az eredeti pergamen tisztítása, konzerválása, ha lehet visszahelyezése.

A könyvnek savmentes anyagból tokkészítés, ami a megfelelő tárolást biztosítja.

A restaurálás ára, figyelembe véve a könyv állapotát, az anyagköltséget és a restaurálásra fordítandó munkaidőt: 180.000 Ft

Ant.0641 coll. 1-8

Coll. 1.: [Philipp Melanchton], Theologicae propositiones Vitebergae disputatae. Cum praefatione Mart. Luther.

Vitebergae, J. Klug, 1534.

A további colligátum-tagok – többek között – Petrus Artopoeus, Erasmus, Johannes Muslerus munkáit tartalmazzák. Filozófiai, pedagógiai, hittani és protestáns teológiai vitairatokat tartalmaz.

Állapotleírás:

A XVI. századi nyomtatvány sötétbarna egész bőrbe van kötve. A könyvet már valamikor átkötötték, az eredeti kötés bőrmaradványait az elő- és háttáblára visszaragasztották. Világosabb színű bőrből készítettek egy újabb kötetést. Az eredeti kötés maradványok vaknyomással díszítettek, az újabb kötés gerincén a vaknyomásos díszítés más stílusban készült. A könyvet karéjos kapocstípus fogta össze. A táblán lévő két darab kapocs és az egyik horgas kapocs megvan, a másik a pánttal együtt elveszett. A könyv kötése piszkos, kopott, a gerincen a bőr szakadt, hiányos. Az újabb kötésbőr úgynevezett vörösbomlással fertőződött, mállékony. A fűzés három darab dupla zsinegbordára készült.

Az oromszegők hiányoznak. A könyvben több helyen kézírásos bejegyzés van. A könyv lapjai piszkosak, savasodtak, néhol foltosak.

Restaurálási terv: Tintavizsgálat, ha szükséges levédés. Szétszedés, tisztítás, savtalanítás. Javítás, fűzés az eredeti módon, oromszegő varrással. Bőrkötés készítése korhű módon. A korabeli bőrmaradvány konzerválása, visszahelyezése. Kapocs pótlása, savmentes anyagból védőtok készítése.

A restaurálás ára, figyelembe véve a könyv állapotát, az anyagköltséget és a restaurálásra fordítandó munkaidőt: 60.000 Ft

Ant.1554

Martin Luther, EinBrieff D. Mart. Luth. von seinemBuch der Winckell Messen an einenguten Freund.

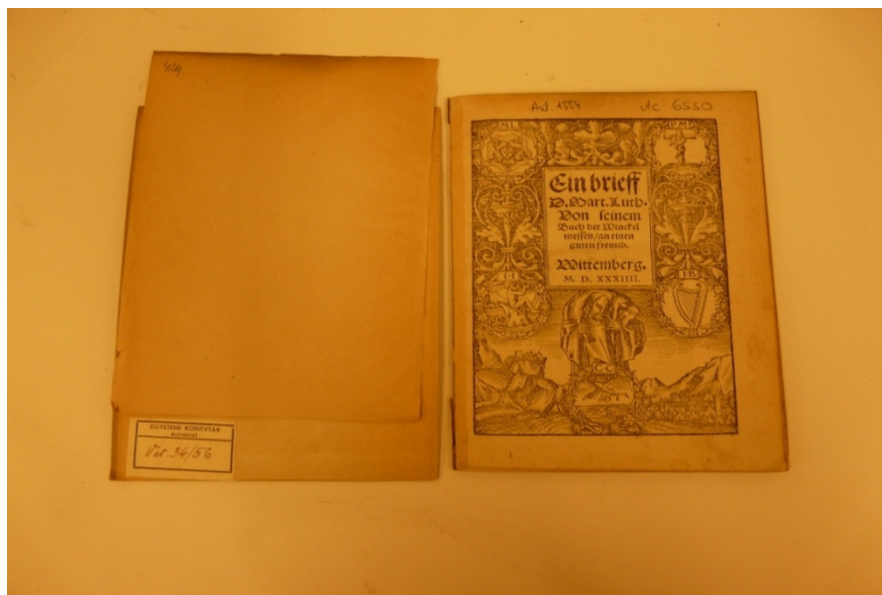
Wittemberg, H. Lufft, 1534.

Állapotleírás:

A XVI. századi nyomtatvány kötése szürke papírból készült el. A kötéshez használt borítópapír és előzék rossz minőségű, savasodásra hajlamos anyagból készült, ami károsítja a könyvet. A könyv lapjai piszkosak, foltosak, savasodtak.

Restaurálási terv: Szétszedés, száraz és nedves tisztítás, savtalanítás. Savmentes anyagból előzékkészítés. Fűzés, korhű bőrkötés készítése. Savmentes anyagból védőtok kialakítása.

A restaurálás ára, figyelembe véve a könyv állapotát, az anyagköltséget és a restaurálásra fordítandó munkaidőt: 20.000 Ft

Ant.2374

Martin Luther, Eine Heerpredigt Wider den Türcken.

Wittenberg, N. Schirlentz, 1542.

Állapotleírás:

A XVI. századi nyomtatvány szürke nyersvászonba lett kötve. A kötés rossz minőségű, savasodásra hajlamos anyagból készült, ami károsítja a könyvet. A műlapjai barnultak, savasodtak, elszíneződtek. Több oldalon kézzel írt bejegyzés látható.

Restaurálási terv: Tintavizsgálat, ha szükséges levédés. Szétszedés, tisztítás, savtalanítás, javítás. Savmentes papírból előzékkészítés, oromszegő varrása. Fűzés, korhű bőrkötés készítése.

Savmentes anyagból védőtok kialakítása.

A restaurálás ára, figyelembe véve a könyv állapotát, az anyagköltséget és a restaurálásra fordítandó munkaidőt: 30.000 Ft.

Ant.2639 coll. 1-2

Coll. 1.: Martin Luther, Dasanderteyle der Postillen [...].

Strassburg, 1531, W. Köppl.

Coll. 2.: Martin Luther, Dasdritteteyl der Postillen [...].

Strassburg, 1528, W. Köppl.

A pesti szerviták könyvtárából származó kötet teljes restaurálásra vár.

Állapotleírás:

A XVI. századi nyomtatvány világos, félbőrbe kötött. A gerincen négy darab hangsúlyozott dupla zsingeborda található. A kötés, a táblákra csak félig borul rá, a fatáblák többi részei nincsenek beborítva. A bőr vaknyomással gazdagon díszített, többszörös léniakeretben, különböző növényi motívumok láthatók. A gerincen színes aranyozott címke van, ez később került a könyvre.

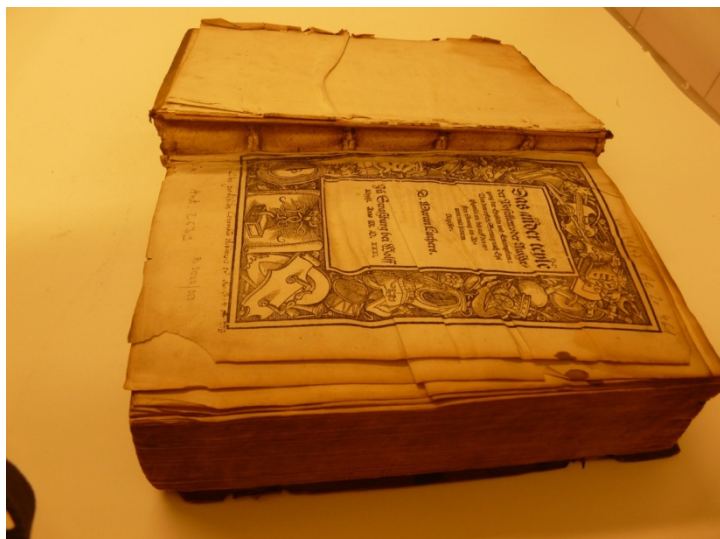
A könyvet karéjos típusú kapocs fogta össze. Az előtáblán lévő kapcsok megvannak, a horgas kapcsok és pántok leszakadtak és elvesztek. A nyomtatvány kötése sérült, kopott, piszkos, a fatáblák élei letörtek. Az előzékek, piszkosak, az oromszegők két színből készültek. A címlapon kézírásos bejegyzés. A könyv lapjai gyűröttek, piszkosak, foltosak, szakadtak.

A gerincen és az előzék alatt kódextöredék látható.

Restaurálási terv: Tintavizsgálat, ha szükséges levédés. Szétszedés, tisztítás, savtalanítás. Javítás, fűzés az eredeti módon, oromszegő előzék tisztítása. Fatáblák tisztítása, kiegészítése, konzerválása. Az eredeti bőr konzerválása, kiegészítése és visszahelyezése. A kapcsok pótlása.

A kötésből előkerülő fragmentumok restaurálása. Savmentes anyagból védőtok készítése.

A restaurálás ára, figyelembe véve a könyv állapotát, az anyagköltséget és a restaurálásra fordítandó munkaidőt: 200.000 Ft

Ant.3148 coll. 1-3

Martin Luther, Auslegung der Episteln und Evangelien [...].

Wittenberg, P. Seitz, 1535–1536.

Állapotleírás:

A XVI. századi nyomtatvány világosbarna egész bőrbe lett kötve. A bőr eredeti színe a hiányzó sarokveret helyén látható. A táblák fából készültek, elől és hátul a sarkokon, illetve középen díszes rézveretek találhatók. Az előtábla középen és a jobb felső sarokban lévő, a háttáblán a jobb oldali alsó, felső veretek vannak meg. A táblákat kapocs tartotta össze. Az 1500-as évektől elterjedt felemás típusú kapocsnak csak az előtáblán lévő darabjai maradtak meg. A háttábláról hiányzik mindkét horgas kapocs és a hozzájuk tartozó bőrpántok. A kötésen, többszörös léniakeretben, bélyegzővel és görgetővel készült vaknyomásos (virágmotívum) díszítés van. Ez alig látható, a bőr kopott, sérült, sötétre elszíneződött. A gerincen öt darab borda látható. A kötés szakadt, a gerincen hiányos. A bőr néhol zsugorodott, nagyon gyengült. Az előzékek közül csak a táblára kiragasztottak vannak meg. Rajtuk több kéztől származó kézírás, ami a szennyeződéstől szinte feketére színeződött. Az alsó oromszegő hiányzik, a felső megvan, de nagyon sérült, piszkos. Kék és natúr színű zsinegből készült. A fűzés öt darab zsinegbordára készült. A könyvben több helyen, kézírásos bejegyzés látható. A lapok sérültek, szakadtak, piszkosak, foltosak, több helyen beázástól elszíneződtek.

Restaurálási terv: Tintavizsgálat, ha szükséges fixálás. Szétszedés, lapok száraz, nedves tisztítása, foltok eltávolítása. Javítás, előzék, oromszegő pótlása. Fűzés az eredeti módon, fatáblák tisztítása, konzerválása. Bőrkötés készítése, az eredeti kötés tisztítása, konzerválása és visszahelyezése. Kapcsok pótlása, savmentes anyagból védőtok készítése.

A restaurálás ára, figyelembe véve a könyv állapotát, az anyagköltséget és a restaurálásra fordítandó munkaidőt: 300.000 Ft

